

Struktura społeczna

Tomasz A. Winiarczyk

Struktura społeczna

- pojęcie struktury
- społeczeństwo
- struktura społeczna
- klasa a warstwa społeczna
- koncepcje struktury społecznej
- schematy struktury społecznej
- elementy struktury społecznej
- struktury w grupach społecznych
- stratyfikacja społeczna
- ruchliwość społeczna a ruch społeczny

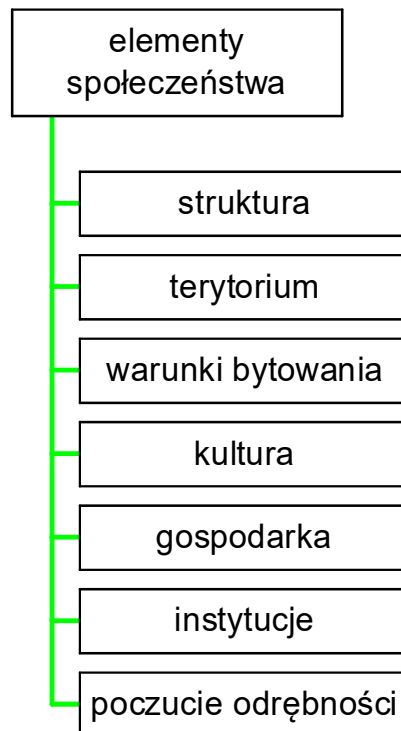
STRUKTURA

- układ i wzajemne relacje elementów stanowiących całość;
- budowa, ustrój;
- całość zbudowana w pewien sposób z poszczególnych określonych elementów;
- zespół

społeczeństwo

- zorganizowana zbiorowość, którą charakteryzuje:
 - stosunkowo wysoki stopień złożoności,
 - poczucie odrębności od innych zbiorowości tego rodzaju
 - względna intensywność oddziaływań wzajemnych pomiędzy jego członkami,
 - połączonymi podobieństwem warunków życia, podziałem pracy, normami postępowania itp.

społeczeństwo

struktura społeczna

- układ występujących w społeczeństwie klas, warstw, grup i innych zbiorowości społecznych oraz układ związków i zależności między nimi

mikrostruktura – układ pozycji i ról społecznych poszczególnych jednostek w ramach grup społecznych

mezostruktura – np. zależności dot. grup wtórnych czy społeczności lokalnych

makrostruktura – układ klas i warstw społecznych dużych społeczności terytorialnych

klasa społeczna

- wielka zbiorowość ludzka, wyodrębniona z uwagi na istotne cechy wspólne jej członkom, wyznaczane głównie przez wysokość dochodów (klasy różnią się pozycją ekonomiczną)

warstwa społeczna

(pojęcie różnoznaczne)

- podklasa społeczna
(np. wielka, średnia, mała burżuazja);
- kategoria społeczno-zawodowa
(np. inteligencja);
- grupa ludzi żyjących w podobnych warunkach, tworzących wspólnotę obyczajów i stylu życia
(np. chłopi, młodzież, emeryci)

Koncepcje struktury społecznej

funkcjonalno-strukturalna

(August Comte, Herbert Spencer)

- społeczeństwo to całość składająca się z uzależnionych od siebie elementów (grup społeczno-zawodowych), co umożliwia sprawne jego funkcjonowanie; założeniem jest społeczny podział pracy; akcentowana jest integracyjność, czyli ład społeczny i harmonia

konfliktowa

(Thomas Hobbes, Karol Marks)

- nadwyżka produkcji prowadzi do nierówności społecznych, czyli do powstania przeciwstawnych klas: posiadaczy i wytwórców; posiadacze środków produkcji wyzyskują biednych pracujących, co prowadzi do walki klasowej

interakcyjna

(Herbert Blumer)

- niewłaściwe jest opisywanie społeczeństwa jako struktury
- społeczeństwo należy postrzegać jako układ interakcji między poszczególnymi jednostkami
- ludzie wchodząc w interakcje wytwarzają relacje, które nazywamy strukturą (jest to zatem proces)

strukturalistyczna

(Levi-Strauss)

- struktury to tylko modele przydatne w analizie mechanizmów zachodzących w społeczeństwach
- w rzeczywistości struktury nie istnieją

Schematy struktury społecznej

funkcjonalny

- struktura społeczna uznawana jest za system stosunków i wzajemnych zależności wynikających z podziału funkcji i wymiany usług
- zintegrowany system utrzymywany w harmonii dzięki stale trwającym procesom
- jednostka w różny sposób przystosowuje się do życia w społeczeństwie

dychotomiczny

- struktura postrzegana jest jako podział biegunowy na klasy o przeciwstawnych celach
(uprzywilejowani-upośledzeni, pracujący-niepracujący, posiadający-nieposiadający itp.),
- cele te są antagonistyczne
(jak w konfliktowej teorii społeczeństwa)

gradacyjny

- struktura widziana jest jako system stosunków porządkujących, opartych na zasadach klasyfikacyjnych
- społeczeństwo dzieli się na hierarchicznie ułożone warstwy ze względu na stopień posiadania przez nie cechy
- społeczeństwo stanowi całość złożoną z zależnych od siebie części, przy czym podlega ono ciągłej restrukturyzacji

Elementy struktury społecznej

Elementy struktury społecznej

- struktura **demograficzna** – wyróżnianie ludzi ze względu na wiek, płeć
- struktura **klasowa** – wyróżnianie ludzi ze względu na różnice społeczno-ekonomiczne
 - ujęcie *ekonomiczne*: Claude Saint-Simon, Karol Marks, Max Weber (klasy to wytwory stosunków gospodarczych)
 - ujęcie *funkcjonalne*: Kingsley Davis, Wilbert E. Moore (klasy to efekt zależności funkcjonalnych)
- struktura **warstwowa** – wyróżnianie ludzi ze względu na pozycję społeczną, posiadany majątek, poziom kultury czy styl życia
- struktura **zawodowa** – wyróżnianie ludzi ze względu na wykonywaną profesję; wiąże się z tym prestiż zawodowy

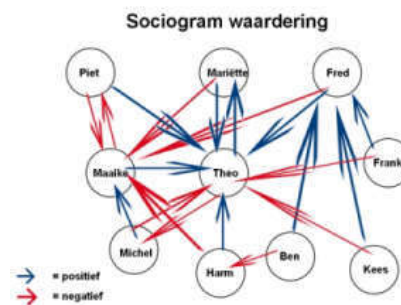
struktury w grupach społecznych

- **struktura władzy** – więź łącząca osoby zajmujące określone pozycje w grupie; osoby o wyższym statusie wywierają wpływ na jednostki pozostałe i kontrolują tak ich zachowania

struktury w grupach społecznych

- **struktura atrakcyjności interpersonalnej (socjometryczna)** – układ oparty na lubieniu, akceptowaniu, sympatii, cenienu; w ramach tej struktury uwidacznia się popularność poszczególnych osób w różnych aspektach i odpychanie innych (outsiderów)

struktury w grupach społecznych

- **struktura komunikowania** – pozycja danej osoby daje jej dostęp do określonej ilości informacji i liczby kanałów informacyjnych

struktury w grupach społecznych

- **struktura awansu** – pozycje członków grupy wyznaczają możliwości objęcia wyższych pozycji w grupie;
pokazuje, że bycie na takim samym stanowisku nie daje takich samych szans, bo liczą się jeszcze inne cechy (np. zjawisko „szklanego sufitu” wobec kobiet)

Dziękuję

- w prezentacji wykorzystano materiały z encyklopedii internetowej WIKIPEDIA oraz
- podręcznik do wiedzy o społeczeństwie wyd. Operon